Facit · Latterhåndbogen for udskolingen

Ordet, der vender joken, står sidst (stop-reglen); andre svar kan give mening, hvis eleven kan begrunde dem. Bogstaverne i «Hvad er målet?» er regnet ud fra rækkefølgen på arket. De andre opgaver er åbne: de har kriterier og et eksempel. Vurdér konstruktionen og målet, ikke hvor sjov joken er.

Spor ● (fx 7. klasse)

Side 1 · Byg en joke

1. **Find ordet, der vender joken:** 1: «snart». 2: «træt».
2. **Byg din egen joke:** Åben opgave. Godt, hvis setup fortæller kort, hvad der sker; antagelsen er det, publikum tror efter setuppet; drejningen vender antagelsen og giver stadig mening; ordet, der vender joken, står sidst. Fx: «Jeg er så god til at sove, at jeg kan gøre det med lukkede øjne.»

Side 2 · Over og under

1. **Over eller under?** 1: underdrivelse. 2: overdrivelse. 3: underdrivelse.
2. **Gør det tørt:** Åben opgave. Godt, hvis det store er noget, der virkelig er stort eller går helt galt; det lille er sagt med få og rolige ord; kontrasten mellem dem er tydelig. Fx: «Jeg glemte nøglen, det begyndte at hagle, og bussen kørte uden mig. «Dagen havde lidt svært ved at komme i gang.»»

Side 3 · Hvem bliver ramt?

1. **Op eller ned?** 1: op. 2: ned. 3: op.
2. **Vend joken:** Åben opgave. Godt, hvis joken rammer nu fortælleren selv eller et system; ingen bestemt person bliver ramt; drejningen virker stadig. Fx: «Jeg løber så langsomt, at min skygge altid kommer først.»

Side 4 · Ironi og satire

1. **Hvad er målet?** 1 B (bureaukrati, der bruger tiden på sig selv) 2 A (apps, der gør det modsatte af det, de lover) 3 C (reklamer, der lover for meget)
2. **Skriv satire:** Åben opgave. Godt, hvis målet er et system, en regel eller en magt, ingen bestemt person; det skæve står tydeligt; overdrivelsen gør det skæve større. Fx: «Telefonens opdateringer kommer altid, når man har travlt. Ny funktion: Telefonen opdaterer kun, når du er på vej ud ad døren.»

Side 5 · Fra joke til nummer

1. **Find callbacket:** «En kaktus.»
2. **Byg et nummer:** Åben opgave. Godt, hvis alle jokes handler om samme emne; det plantede er en detalje, publikum kan huske; callbacket bruger det plantede igen i en ny sammenhæng og står sidst. Fx: «Morgener hjemme hos os. Far laver kaffe, før han kan tale. … Til sidst: Min lillesøster har fået en legetøjskaffemaskine. Nu taler hun heller ikke før otte.»

Spor ●● (fx 8. klasse)

Side 1 · Byg en joke

1. **Find ordet, der vender joken:** 1: «elendigt». 2: «værelse». 3: «benene».
2. **Byg din egen joke:** Åben opgave. Godt, hvis setup fortæller kort, hvad der sker; antagelsen er det, publikum tror efter setuppet; drejningen vender antagelsen og giver stadig mening; ordet, der vender joken, står sidst. Fx: «Jeg står altid op med et smil. Det når bare først frem til middag.»

Side 2 · Over og under

1. **Over eller under?** 1: underdrivelse. 2: overdrivelse. 3: underdrivelse. 4: overdrivelse.
2. **Gør det tørt:** Åben opgave. Godt, hvis det store er noget, der virkelig er stort eller går helt galt; det lille er sagt med få og rolige ord; kontrasten mellem dem er tydelig. Fx: «Vi tabte 0-12, og målmanden brækkede en finger. «Vi har spillet bedre.»»

Side 3 · Hvem bliver ramt?

1. **Op eller ned?** 1: op. 2: ned. 3: op. 4: op.
2. **Vend joken:** Åben opgave. Godt, hvis joken rammer nu fortælleren selv eller et system; ingen bestemt person bliver ramt; drejningen virker stadig. Fx: «Jeg løber så langsomt, at min skygge altid kommer først.»

Side 4 · Ironi og satire

1. **Hvad er målet?** 1 B (bureaukrati, der bruger tiden på sig selv) 2 A (apps, der gør det modsatte af det, de lover) 3 C (reklamer, der lover for meget)
2. **Skriv satire:** Åben opgave. Godt, hvis målet er et system, en regel eller en magt, ingen bestemt person; det skæve står tydeligt; overdrivelsen gør det skæve større. Fx: «Adgangskoder skal være sværere og sværere. Snart skal min kode have et tal, et tegn, et digt og en underskrift fra en voksen.»

Side 5 · Fra joke til nummer

1. **Find callbacket:** «den der med hjul».
2. **Byg et nummer:** Åben opgave. Godt, hvis alle jokes handler om samme emne; det plantede er en detalje, publikum kan huske; callbacket bruger det plantede igen i en ny sammenhæng og står sidst. Fx: «Familiens bil hedder Gamle Gert. Gamle Gert starter kun, hvis man siger noget pænt. … Til sidst: Far sagde noget pænt til mor i går. Så startede hun også.»

Spor ●●● (fx 9. klasse)

Side 1 · Byg en joke

1. **Find ordet, der vender joken:** 1: «træt» (antog: at «blive» betyder at få et arbejde, fx læge). 2: «benene» (antog: at «spille med hjertet» betyder at kæmpe).
2. **Byg din egen joke:** Åben opgave. Godt, hvis setup fortæller kort, hvad der sker; antagelsen er det, publikum tror efter setuppet; drejningen vender antagelsen og giver stadig mening; ordet, der vender joken, står sidst. Fx: «Mor siger, at jeg aldrig hører efter. Det er i hvert fald det, jeg tror, hun sagde.»

Side 2 · Over og under

1. **Over eller under?** 1: underdrivelse. 2: overdrivelse. 3: underdrivelse. 4: overdrivelse. 5: underdrivelse.
2. **Gør det tørt:** Åben opgave. Godt, hvis det store er noget, der virkelig er stort eller går helt galt; det lille er sagt med få og rolige ord; kontrasten mellem dem er tydelig. Fx: «Hele klassen fik madforgiftning på lejrskolen. «Maden var lidt speciel.»»

Side 3 · Hvem bliver ramt?

1. **Op eller ned?** 1: op. 2: ned. 3: op. 4: op. 5: ned.
2. **Vend joken:** Åben opgave. Godt, hvis joken rammer nu fortælleren selv eller et system; ingen bestemt person bliver ramt; drejningen virker stadig. Fx: «Dansk har så mange stumme bogstaver, at selv ordbogen staver forkert.»

Side 4 · Ironi og satire

1. **Hvad er målet?** 1 B (bureaukrati, der bruger tiden på sig selv) 2 A (apps, der gør det modsatte af det, de lover) 3 D (reklamer, der lover for meget) 4 C (firmaer, der pynter på dårlige nyheder)
2. **Skriv satire:** Åben opgave. Godt, hvis målet er et system, en regel eller en magt, ingen bestemt person; det skæve står tydeligt; overdrivelsen gør det skæve større. Fx: «Reklamer før videoer bliver længere. Snart får man en video på 30 sekunder efter en reklame på en halv time.»

Side 5 · Fra joke til nummer

1. **Find callbacket:** «En kaktus.» (plantet: kaktus).
2. **Byg et nummer:** Åben opgave. Godt, hvis alle jokes handler om samme emne; det plantede er en detalje, publikum kan huske; callbacket bruger det plantede igen i en ny sammenhæng og står sidst. Fx: «Mit værelse har et skab, jeg ikke åbner. … Til sidst: Mor spurgte, hvor min vinterjakke er. Jeg sagde, at den bor i skabet nu.»

Side 6 · Tænk efter

1. **Det sidste ord:** Godt, hvis eleven skriver, at publikum skal nå at tro på antagelsen; når ordet er sagt, er joken slut; kommer der mere, forsvinder effekten.
2. **Tør humor:** Godt, hvis eleven skriver, at kontrasten mellem det store og de små ord er drejningen; publikum ser selv, hvor stort det var.
3. **Op og ned:** Godt, hvis eleven skriver, at det er let at grine af en, der i forvejen er svag; den, der bliver ramt, kan ikke grine med, og grinet bliver til drilleri.
4. **Ironi:** Godt, hvis eleven skriver, at eleven nævner et signal: tonefald, situationen, et ansigtsudtryk eller en overdrivelse; på skrift er ironi sværere at aflæse.
5. **Callback:** Godt, hvis eleven skriver, at callbacket bygger på noget, publikum allerede kender; det føles som en hemmelighed, man deler.